

સત્યમેવ જયતે.

અંત્યજ્ઞેને ચેતવણી.

દાનવીર શેઠ ગણુપતભાઈ ઝવેરભાઈ, વેલાનોવાસ-અમદાવાદ.

—: અનુક્રમણિકા :—

૧ અભિનંદન	૫ અત્યંતના સુધારકોને ચેતવણી.
૨ પૂ. આગેડકર સાહેબની	
અમદાવાદમાં પધરામણી.	૬ ભણકારા.
૩ મહાત્મા કે મુસદ્દો ?	૭ એકજ પ્રશ્ન.
૪ માનપત્રકાગાની અને ખર્ચની યાદી. ૮ મારો સંદેશો, કથની. વિ.	

પ્રત ૧૦૦૦

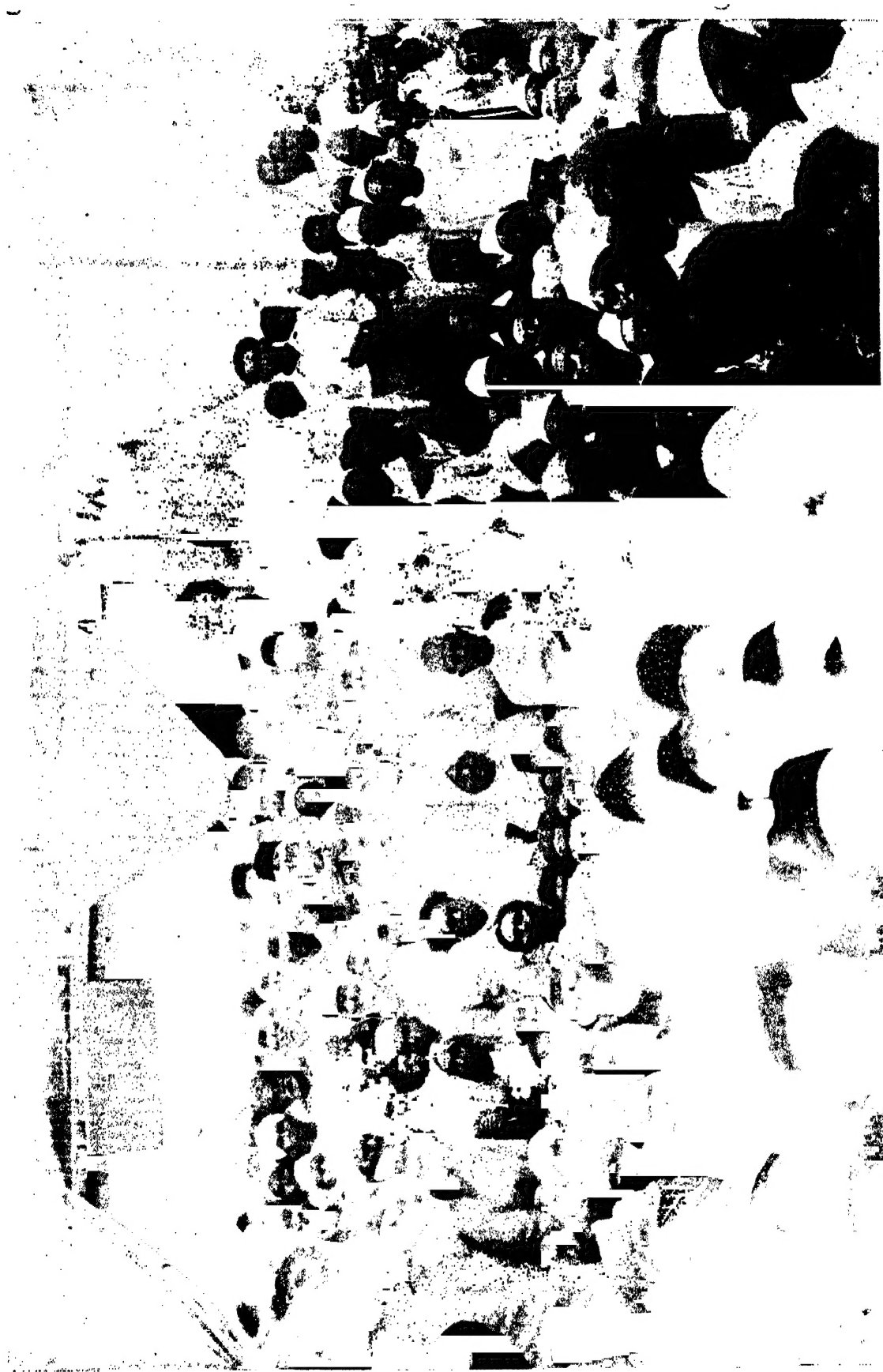
સને ૧૯૩૧

પ્રકાશક:—કોમી સેવક સેવાનંદ.

કે. દરીઆપુર

કીંમત રૂ. ૦—૧—૦

અમદાવાદ

પ્ર. ડૉ. આંબેડકર સાહિબના માનપત્ર પ્રસંગે 'નવયુવક' મંડળ તરફથી સેવાઓનો શ્રોતા દરીયાપુર અમદાવાદ, તા. ૨૮-૬-૩૧

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૅપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૫૮૬૭ વાર્ષિક

પુસ્તકનું નામ અતિયંત્રેને એલબીની

તિથિ સં ૧૯૨૭ : ૪ : ૬

અત્યંતે ચેતવણી.

અભિનંદન પત્ર.

શ્રીમાન ડૉ. આંખેડકર એસ્કવાયર

એમ. એ. પી. એચ. ડી. બેરીસ્ટર, એટ. લો. એમ. એલ. સી.

મહારાષ્ટ્ર,

ગુજરાતના પાટનગર અમદાવાદમાં થએલી પધરામણી પ્રસંગે આપને અંતઃકરણ પૂર્વક આવકાર આપતાં અમને ઘણો હર્ષ થાય છે. આપની પધરામણીથી અમને જે હર્ષ થયો છે તે વ્યક્ત કરવાને અમને શબ્દો જડતા નથી. આપના આગમનથી અમારો હુર્ષોદ્ધી ઉભરાઈ ગયો છે. અમારા આમંત્રણને માન આપીને અત્રે પધાર્યા છો, અને અમારું માનપત્ર લેવાનું સ્વીકાર્યું છે, તે અમારા સદ્ભાગ્ય છે. આ શહેરમાં અશ્રુત ભાષણોની સંખ્યા ઘણી મોટી છે. તેઓ જલુધા મીલોમાં કામ કરી પોતાનો નિર્વાહ કરે છે. એમનામાં કેળવણીનો અભાવ છે.

મહારાષ્ટ્ર,

આપ અમારા માટે આત્મભોગ આપી તથા અવિશ્રાંત પરિશ્રમ ઉઠાવી જે લડત ચલાવી રહ્યા છો તે બદલ અમે આપ સાહેબના ઋણી છીએ, જાતિ ભોગ આપી અશ્રુત ભાષણોની ઉન્નતિ માટે દેશના જુદા જુદા ભાગોમાં બ્રમણ કરી અમારા હકો માટે આપ જે મજબુત લડત ચલાવી રહ્યા છો તેની અમને કદર છે. ભૂતકાળમાં હિંચવળના હિંદુઓએ અમારી સાથે જે વર્તણૂક ચલાવી છે, અને આજે પણ ચલાવી રહ્યા છે, તે તરફ જોતાં અમે સહેજે સમજી શકીએ છીએ કે, જો અમે ભારતવર્ષમાં અમારું અસ્તિત્વ ટકાવી રાખવા માંગતા હોઈએ, અરે, જો અમે આઝાદ હિન્દમાં આઝાદિથી રહેવા માંગતા હોઈએ, તો અમારે માટે ઉચિત એજ છે કે અમારે ખીજ ઉપર આધાર રાખીને એસી ન રહેતાં અમારે અમારા પગ ઉપર ઉભા રહેતાં શિખવું જોઈએ. અને અમારા હકોને માટે મજબુત લડત ચલાવવી જોઈએ. અમારી સાથે સમાનતાની વાતો કરવામાં આવે છે, અમને ભાઈ તરીકે ઓળખાવવામાં આવે છે. પણ એમાં અમને હિંચ વર્ગના સ્વાર્થની ગંધ આવે છે. અરે પોતાની સ્થિતિ મજબુત બનાવી લઈ હુકો મેળવવાની આ તેમની સોનરી જાગ છે. ક્યાં છે એ કહેવાતી સમાનતા? આ સુધરેલા સમયમાં પણ અમારો પડછાયો સરખો પણ વર્જ્ય ગણાય છે. અરે જો પ્રાચીન સમયના અને

જુના રિતરિવાજવાળા હિન્દુઓ તરફથી એ રીતે વર્તવામાં આવતું હોત તો, અમે પણ કહી શકત કે જુની ધરેડ ઉપર આજનારાઓ અમારી સાથે એવી વર્તણૂંક ચલાવે છે, પણ અમને કહેતાં ખેદ થાય છે કે પાશ્ચાત્ય કેળવણીથી વિભુષિત થયેલાં ૨૦ મી સદીના કેળવા-યેલાં હિન્દુઓ પણ અમારી સુગ રાખે છે. અમારે માટે તેમના મંદીરોનાં દ્વાર બંધ છે. અમને તેમના કુવાઓમાંથી પાણી ભરવા દેવામાં આવતું નથી અમારા બાળકોને તેમની શાળાઓમાં દાખલ કરવામાં આવતા નથી, શું આનું નામ સમાનતા? આજે ન્યાયી બ્રિટીશ સરકારનું રાજ્ય હોવા છતાં ન્યારે અમારી સાથે એવી વર્તણૂંક ચલાવવામાં આવે છે ત્યારે અમને લય છે કે માગ્યા મુજબ સ્વતંત્રતા મળી ગયા પછી તેઓ શું નહિ કરે? ભૂતકાળનો ઇતિહાસ તેની સાક્ષી પૂરે છે.

આવા સંધગા મંત્રેગો જોતાં અમને લાગે છે કે અમારે અલગ રહીને જ અમારા હકો માટે લડત ચલાવવી જોઈએ અને અલાહેદા હકો માંગવા જોઈએ અમને સંપૂર્ણ આશા છે કે આપ અમને એ કામમાં ખરેખરી મદદ કરશો.

મહાશયજી !

પ્રથમ વર્તુલ પરિપદમાં આપે અમારા તરફથી જે સુંદર કામ કર્યું છે તે પ્રેરિત ધન્યવાદને પાત્ર છે. અને અમે આશા રાખીએ છીએ કે આગામી વર્તુલ પરિપદમાં પણ આપ એમજ સુંદર સેવા બજાવશો અને અમારો અવાજ મજબૂતપણે રજુ કરશો. ભારત-માતાના સાચા સુપુત્ર ભારતમાતાની સ્વતંત્રતા માટે પણ આપે આપનાથી બનતું કર્યું છે. તે બદલ આપને હાર્દિક ધન્યવાદ ધરે છે.

ઓ રણુશ્રી ભડવીરો!

આપે મહેલી અધ્યંત કેમને સજીવન કરી, હિન્દુઓના આગે સત્યાગ્રહના મોરચા માંડતા શિખર્યું છે. વિદ્વાન હોવા છતાં, એક લડવૈયા બદાદર સિપાઈની માફક રાત દિવસ ખડે પગે ધુમી જે જગૃતિ આણી છે તે ભવિષ્યના ઇતિહાસમાં મોતીરી અક્ષરો-થી ટંકાઈ રહેશે, અને અન્ય કાર્યકર્તાઓને આપને પગલે ચાલવાનો રસ્તો મોકળો થયો છે એવી અમે આશા રાખીએ છીએ.

છેવટે અમારા આમંત્રણને માંન આપી આપે અત્રે પધારવાનો જે શ્રમ લીધો છે. અને આજે અમને આપની અમૃતતુલ્ય વાણી સાંભળવાની જે અમુલ્ય તક આપી છે તે બદલ અમે આપને ખરા હૃદયથી ધન્યવાદ આપી ફરીથી આભાર માનીએ છીએ. પરમકૃપા-ળુ પરમાત્મા આપને લાંબુ આયુષ્ય અર્પી મુખી રાખેો એજ અતિમ યાચના.

તા. ૨૮-૬-૩૧

લી૦

હરીયાપુર
અમદાવાદ

અમે છીએ આપના આભારી નવયુવક મંડળના
કાર્યવાહકો અને હરીયાપુર મહોલ્લાના આગેવાનો.

અંત્યજ્ઞેના અગ્રગણ્ય નેતા ડૉ. આંબેડકર સાહેબની અમદાવાદમાં પધરામણી.

જગત વિખ્યાત ડૉ. આંબેડકર સાહેબ, તા. ૨૮-૬-૩૧ ની સવારે અમદાવાદમાં કે જે ગુજરાતનું પાટનગર છે, ત્યાં ચાલતી ડિપ્રેસડ ક્લોસ હોસ્ટેલમાં કામકાજ માટે પધાર્યા હતા. તેઓનો સત્કાર કરવા અમદાવાદમાં વસતા લગભગ તમામ અંત્યજ આગેવાનો અને મહારાષ્ટ્રિઓ અને અંત્યજ ગણાતા આ કોમની ઉછીતી આગેવાની ધરાવનાર કેટલાક દાંભિક અંત્યજ આગેવાનો તથા એક દુકડા રોટલી માટે પેટ ભરનાર તથા પડદા પાછળ ખેલ કરનાર ખેલાડીઓ તથા ઇતર સમજી સજ્જતો પણ સ્ટેશન પર હાજર થયા હતા. પોતાની જાતના એક વિદ્વાન નરશ્રેષ્ઠ, અને જાતિ માટે આત્મભોગ આપનારનું સ્વાગત કરવું કોને ઉચિત ન લાગે ? તેમના સ્વાગત માટે સ્ટેશન ઉપર હજારો અંત્યજોની પડાપડી થઈ રહી હતી. પરંતુ દિલ્લગીરીની વાત એ છે કે અમદાવાદના ઉચ્ચ મનાતા-આવી ભાવનાવાળા હિંદુઓ તથા અંત્યજ કોમના દાંભિક, માનખાડુ, ઉછીતી આગેવાની ધરાવતા તથા પડદા પાછળ ખેલ ખેલનાર ખેલાડીઓ તરફથી રાયખડ અંત્યજવાસના પંદરવીસ અલણ છોકરાઓને ઉશ્કેરી કાળાવાવટા લેઈ સ્ટેશન પર મોકલવામાં આવ્યા હતા. આ અજ્ઞાન છોકરાઓને ડૉ. આંબેડકર સાહેબ તરફ સહાનુભૂતિ દર્શાવતા સમજી અંત્યજ આગેવાનો તરફથી તથા અમદાવાદ 'નવયુવક મંડળ' ના કાર્યકર્તાઓ તરફથી તથા ઇતર કોમના સમજી વર્ગ તરફથી સમજીત આપ્યા છતાં તેમને દોરી સંચાર કરનારાઓના દુરાગ્રહથી તેઓએ પોતાની હક છોડી નહી. જેથી કેટલાક સમજી અંત્યજ આગેવાનોના હૃદય કંકળી ઉઠ્યાં. જેને લઈને સ્ટેજ રહાજ ધાંધલ થવા પામી હતી. અને કેટલા નવયુવાનોએ તેમના વાવટા જુટવી લઈ સાધારણ મેથીપાક આપ્યો હતો. આ વખતે પોલીસ વર્ગનો બદોબસ્ત ધણો સારો હોવાથી વધુ હમકણું થવા પામ્યું નહોતું. તેમના કાળા વાવટા જમીન દોસ્ત થયા હતા ને આથી કાળા વાવટા દેખાડવાનો કે કંઈપણ જાતનો દેખાવ કરવાનો તેમને પ્રસંગ મળ્યો નહોતો. જાત તરીકે પણ અંત્યજો પોતાના મહેમાનનું સ્વાગત કરે એ અમદાવાદના આવી ભાવનાવાળા પડદા પાછળ ખેલ કરનાર ખેલાડીઓને ન રૂચ્યું. પ્રભુ સર્વને સદ્બુદ્ધિ આપે અને ભવિષ્યમાં આ કોમના આવા સાચા નીડર અંત્યજ આગેવાનો પ્રત્યે આવા કૃત્યો કરી કાયમને માટે કાળાટીલી વહોરી ઈનિલાસમાં આવી અમરકિર્તિ ન વહોરે તથા હવે પછી પોતાની ભૂલો સુધારી આવી ચાલ આજીવો ખેલવાનો પ્રસંગ ન લાવે તેવી આશા રાખવામાં આવે છે.

પુ- ડૉ. આંબેડકર સાહેબ અમદાવાદ સ્ટેશને ઉતરતાંજ પ્લેટફોર્મ ઉપર તેમને જુદાં જુદાં મંડળો તથા મહોલ્લાઓ અને જાતિ દિંતચિંતકો તરફથી ફુલહાર, કલગીથી-સત્કારવામાં આવ્યા હતા. આગેવાનો વિગેરેની ઝોળખાણ કરાવ્યા પછી ડૉ. આંબેડકર સાહેબની જયના પોકારો વચ્ચે તેઓની મોટર લાઇ બંગલે ઉતારાપર હંકારી જવામાં આવી હતી ઉતારાપર પહોંચ્યા પછી ધણા ખરા અંત્યજોના ફુલહાર થયા હતા. આ પાણી, નારંગો દ્યાં આદ તેઓ દરીઆપુર-મહોલ્લામાં 'નવયુવક મંડળ' તથા ત્યાંના આગેવાનો તરફથી અપાવાના માનપત્રના મેળાવામાં નવ વાગે ગયા હતા.

તેમાં તેઓશ્રીને આદીના સુંદ કારકેટમાં માનપત્ર આપવામાં આવ્યું હતું. માનપત્રના વળતા જવાબમાં તેમણે જણાવ્યું કે, ભાઈઓ અને બહેનો ! તમે મને જે માનપત્ર આપ્યું છે, તે બદલ હું નવયુવકમંડળ અને દરિઆપુર મહોદલાના આગેવાનોના ઉપકાર માનું છું. મારી જે સ્તુતિ તમે માનપત્રમાં કરી છે તેના માટે હું તેટલો લાયક નથી. છતાં થોડા વર્ષથી જે કાંઈ જાતિ સેવા કરું છું તે બદલ તમે મને માનપત્ર આપ્યું તો તે ઠીક છે. હું વચન આપું છું કે આપણી કોમના ઉદ્ધાર માટે મારાથી બનતું કરીશ. અમદાવાદ શહેર આખા હિંદુસ્તાનમાં રાજકીય બાબતોનું કેન્દ્ર સ્થાન થઈ પડ્યું છે. અહીં પહેલાં વેપારનીજ વાતો હતી. પણ મહાત્મા ગાંધીના આવ્યા પછી અહીં રાજકરણની બાબતો શરૂ થઈ. મારા કરતાં તમે અહિંના રાજકરણ વિશે વધુ જાણો છો. જેમણે ખાદી પહેરી છે તેઓ રાજકરણ સારી પેઠે જાણતા હશે. મને લાગે છે કે, જેમણે ખાદી પહેરી છે તેઓ મહાત્માજી જે રાજતંત્રને માને છે તેને એ કંઈ પણ જાણતા નથી.

સત્ય શું છે. તે જાણે, સત્યનો આગ્રહ કરીને બેસે તો જરૂર જીત મેળાવે ગાંધીજીની આગળ બળવાન બ્રિટીશ સરકાર પણ નમી ગઈ છે. તમે બધા ગાંધીજીના રાજકારણને માની છો. તો હું તમને પૂછું છું કે તમે તમારા ઉદ્ધાર માટે શું કર્યું છે ? મહાત્મા ગાંધી તમને સત્યાગ્રહ કુરીપર તંત્રતા દૂર કરવા કહે છે. પણ તમારા પાણી પીવાના કુવાઓ માટે તથા અસ્પૃશ્યતા દૂર કરવા માટે તેમણે શું કર્યું છે ? ઘણાખરા આપણા અત્યંત ભાઈઓ મારાથી નારાજ છે, પણ હું તેમનાથી બીતો નથી. તેમના કરતાં જે ઉચ્ચ અને મોટા મનાય છે તેમનાથી પણ હું ડરતો નથી.

તમે કહે છો કે દેશના માટે કરવું જોઈએ પણ હું તમને પૂછું છું કે, આ દેશ તમારો છે? જોઈએ એની શી ખાતરી ? તમને માણસ ગણવામાં આવતા નથી. તમારી જમીન માટે પણ તમારે અદેખાઈ થતી હોય, તમને ચાલવાના રસ્તા પણ ન હોય. આવા માણસા શીરીને કહી શકે, કે દેશ અમારો છે.

બ્રાહ્મણ, વાણીયા, અને પાટીદાર ભલે કહે પણ જેનો પડકારો સુધ્ધાંત ન લેવામાં આવે તે શા આધારે કહે કે મહાત્મા દેશ છે. એમ કહે ? આમ હોવા છતાં જો તમે મહાત્મા દેશ કહો અને તેના માટે આંધળું ઝંપલાવી મરવા તૈયાર થાઓ તો તમે કાંતો સાધુ કે મૂર્ખ છો, એમ માટે માનવું છે. મહાત્માજી માત્ર હિંદુ સુસલમાનનું શું કરવું, શીખ અને હિંદુઓનું શું કરવું એ પ્રશ્નજ ચર્ચાવી રહ્યા છે. મહાત્માજી કહેતા હતા કે ત્યાં સુધી એક સંપી નહિ થાય ત્યાં સુધી કોન્ફરન્સમાં નહિ જાઉં. છતાં તેમને તેમની કોન્ફરન્સકમિટી કોન્ફરન્સમાં મોકલે છે હું તેમના પહેલો કોન્ફરન્સમાં ગયો હતો. પણ તે માત્ર આપણી જાતિની ઉન્નતિ માટે ગયો હતો. મને વિશ્વાસ છે કે સરકાર મારી જાતિને કાંઈ સારો લાભ આપશે. તેથીજ ગયો હતો. હું જાતિના પ્રશ્નને લઈનેજ મહારી કમાણી છોડીને ગયો હતો. મહાત્માજી અત્યંતે માટે કાંઈ ખાસ સીક્યુરીટી કેમ બહાર નથી પાડતા ? જે માણસની સાથે અથવા સમાજની સાથે રહેવું છે તેની સાથે પહેલાં ઠીક કરી લેવું જોઈએ. કરાંચીમાં મહાત્માજીએ બાવીસ કલમોનું જાહેરનામું બહાર પાડ્યું છે. એમાં જેને વિશ્વાસ છે તેને હું પૂછું છું કે એની અમલ બજાવણી કોના હાથમાં છે ? જો એ અમલ બજાવણી અમારે કરવાની હોય, તો હું તેને

કુલ મંત્રી જેમના હાથમાં અમારી આત્મા છે, તે બોલે તે કલમનું જાહેર-
નામું કાઢે તો પણ તે શા કામનું? જે બાવીસ કલમો એ કહે છે તેનો અમલ ન
થાય તો શિક્ષા કરવાની કોના હાથમાં? જે કોંગ્રેસના હાથમાં રાજ આવે અને
અંગ્રેજ સરકાર આવી જાય તો પછી લખેલા બાવીસ મુદ્દાઓ ચોપડીમાં રહી જાય.
જે હિંદુઓએ ધર્મશાસ્ત્રોની અવગણના કરી છે તેને બાવીસ મુદ્દાની અવગણ-
ના કરતાં શીવાર? દેશના માટે મેં રાઉન્ડ ટેબલ-કોન્ફરન્સમાં સહુના કરતાં ઘણું કર્યું
છે. દેશના મલા માટે જેટલી મેં તકરાર ઉઠાવી છે અને લખ્યો છું તેટલું કોઈ લખ્યું નથી.
મેં જેટલી અંગ્રેજી રાજ્ય માટે દીકરો કરી છે તેટલી બાંગ્લેશ ખીજ કોઈ દીકરો કરી
હશે. મને કહેવાઈ કે હું જેટલો સ્વતંત્ર છું તેટલો બીજો કોઈ નથી. આપણો દેશ જલ્દી
સ્વતંત્ર થાય તે હું ઇચ્છું છું. પરંતુ તે સાથે આપણી કામની ઉન્નતિ તેના પહેલી થાય તે
હું વધુ ઇચ્છું છું. માણસની જીંદગી :ડુંકી છે તેટલા વખતમાં ખીજ બાબતોમાં વધુ
નહિ પાડવાં જાતિની ઉન્નતિ થાય તે સૌથી વધુ ઇચ્છું છું.

અંબાલાલ સારાભાઈ વિગેરે જે મિલોવાળા કાંગ્રેસને સાથ આપે છે, તે માંચેસ્ટરનો
માલ અહિં ન આવે અને એમની મિલોનોજ માલ ખપે તેટલા માટે તેઓ મદદ કરે છે.
સ્વાર્થ દરેકને જ્યાં ત્યાં દોરી જાય છે. મને પણ મારી જાતિની ઉન્નતિ જલદીથી
થાય એ સ્વાર્થ સૌથી પહેલો છે. છેવટે તમારો સર્વનો ફરીથી આભાર માની બેસી જઈશું.

પછીથી 'નવયુવકમંડળ'માં પંડિત કૃષ્ણદાસ નથુરામ શર્માએ વગર પ્રગારે સારું કામ
કર્યા બદલ તેમને મંડળ તરફથી ચાંદીનો ચાંદ ડો. આંગ્રેડકર સાહેબનાં શુભ હસ્તે અર્પણ
કરવામાં આવ્યો હતો.

આ વખતનો દેખાવ ઘણોજ આનંદદાયક હતો. સભામાં ઇતરકામના ભાષણોએ તથા
નામદાર સરકારના અમલદારોએ આ સભામાં સારો ભાગ લીધો હતો. છેવટે એ ત્રણ
સ્થાનિક ભાષણોનાં વિવેચનો થયા બાદ કુલદાર થઈ ફોટો લેવાયો હતો. મનરંજન બેન્ડની
વિદાયગીરીની સલામી સાથે સભા વિખરાઈ ગઈ હતી.

તેજ દિવસે સાંજના છ વાગે પ્રેમાભાઈ હોલમાં પૂ. ડો. આંગ્રેડકર સાહેબનું જાહેર
ભાષણ હતું તેમાં પૂ. ડો. આંગ્રેડકર સાહેબે ભાષણ કરતાં જણાવ્યું કે, અમદાવાદમાં
હું મારા રાજકીય પ્રચાર માટે આવ્યો નથી. આથી-તમે એમ ન માનતા કે રાજકીય
બાબતમાં હું કોઈથી ઉતરતો છું. રાજકીય બાબતોની જાહેર ચર્ચા માટે મને કોઈની
ખીક નથી લાગતી. મારું રાજકરણ મેં કોઈની પાસેથી ઉછીનું નથી લીધું. હું રાજકરણ
ના આગેવાનોને કહેવા માંગુ છું, કે તેમનાથી કદાચ વધારે તો નહિ છતાં તેમના જેટલો
તો મારો અભ્યાસ છેજ. મારી ખાતરી છે કે તેની ચર્ચામાં કોઈની સાથે બેસું તો તેમાં
પાછો ન પડું. હું જાહેરમાં કહેવા માંગુ છું કે, હું ગાંધીજીનો અનુયાયી નથી. હું
તેમને મહાપુરુષ તરીકે માનું છું. તેમના રાજકારણના માર્ગને ઉપાયકારક માનું છું. પરંતુ
અંત્યજે માટે જે કરવું જોઈએ, તેમના હિત માટે હાલમાં કે સ્વસભ્યમાં જે કાર્ય કરવું
જોઈએ તે સમયમાં મારામાં અને ગાંધીજીમાં ફેરફાર છે. ગાંધીજી મહાત્મા છે. પણ
તેમના વિચારો હું ધરાવવા શક્ય નથી. રાજકારણની બાબતમાં મહાત્મા ગાંધીજી શું
પણ ખુદ પરમેશ્વર પણ મને આવીને મારા વિચારો ફેરવ્યા કહે, તોપણ હું ન ફેરવું.
આના સમયમાં મારા વિચારો આજે નહિ કહું.

ખીજી વખત ભોજનવશો તો કહીશ. અહીંની અત્યંત બેડિંગની વ્યવસ્થા મુખર્ષી બેઠે લાંબેથી થઈ શકે તેમ નહિ લાગવાથી મેં તેની જવાબદારી અહીંનાં કાર્યકર્તાઓને સોંપી છે. તેમને તમે મદદ કરજો. તમે રાજકરણમાં ઘૂસ્યાછો તે ઠીક છે. તે મદતવનું છે. કેળવણી વિનાનો સમાજ નિત્ય સેવકધર્મજ કહે તેને સેવા સિવાય ખીજી પદવી સોંપીજ ન શકાય. તમે રાજકારણ કરજો પરંતુ રાજકારણનો આખરી લાભ :ઉદ્ધવનો હોય અને સત્તા મળે તો-જો કે મને તો સંશય છે, અને તેજ કારણથી મારે માંધીજી સાથે મદ-ભેદ છે. તેના ઉપયોગ માટે જ્ઞાન આવશ્યક છે રાજકીય બાબતમાં અહિંના અત્યંતજોમાં બે પક્ષ છે. આવા સંજોગમાં લાગણુ કરી પક્ષો ઉભા કરવામાં હું શોભા નથી જોતો. ભાઈઓ, છતાં પણ મારે મારા વિચારો જણાવ્યા વિના નથી ચાલતું. તમે કોઇને પણ પગે લાગો. પણ એક વાત ધ્યાનમાં રાખજો; કે જે માણસ સાથે તમે જોડાયા છો તે તમને લાલ આપશે કે કેમ ? આ બાબતપર ખુબ વિચાર કરજો. હેવટે તમે મને શાંતિથી સાંભળ્યો તે બદલ ઉપકાર માનું છું. આટલું બોલી બેસી જવા રાજ માગુ છું.

ત્યારબાદ રાતના સાડાઆઠ વાગે સહીબાગમાં મહારાષ્ટ્રીય ઐક્ય “હિતવર્ધક” મંડળ તરફથી કરવામાં આવેલા મેળાવડામાં ડૉ. સાહેબ પધાર્યા હતા. ત્યાં પ્રસંગોચિત વ્યાખ્યાન કરી ચાપાણીનો નાસ્તો લઈ ૮-૫૫-ના મેઈલમાં મુખર્ષી જવા ઉપડી ગયા હતા. તે વખતે રેશનપર સ્થાનિક આગેવાનો તરફથી વિદાય આપવાને સારી હાજરી એકઠી થઈ હતી. પડદા પાછળ બેસ કરનારાઓએ પણ સાથ આપી ડૉ. સાહેબનું અભિનંદન કર્યું હતું. પેપરોમાં જે પાછા જાવની ગપો આવી છે તેને કોઈએ સાચી માનવી નહિ. ‘કારણ કે ‘એ’ બિચારા પાછા જાવકે વાવટા ખતાવી શક્યાજ નથી. તોપછી ખીજી વાતજ શી ? ખરેખર સુરજ સામે ધૂળ ઉડાડવાથી સુરજ ઢંકાઈ જતો નથી પણ તે ધૂળ ઉડાડનાર મુખર્ષીની આંખોમાંજ ધૂળ પડે છે તે નક્કી સમજવું. પરમાત્મા આવા સદેહ સીતમગરોને સુલુહી આપે એજ અંતિમ યાચના.

લી. કોમી. શેવક શેવાનંદ.

મહાત્મા કે મુત્સદ્દી !

પ્રાચીન ભારતની જાહેજલાલી તરફ પળવાર દષ્ટિપાત કરતાં આપણને રહેજે સમજશે કે આ દેશમાં પ્રથમથીજ રાજ અને પ્રજા વચ્ચે અખંડિત દૈવી પ્રેમ બહેતો આવ્યો છે. તેના ઘડેલા કાયદાકાનુન અને નિયમોનું પ્રજા સમુદાય ઉલ્લંઘન થએલું આપણા ઇતિહાસમાં કોઇપણ પાને લખાએલું જણાશે નહિ.

છતાં અન્ય દેશોના ઉત્તમ ગુણોને ઢાંકી દઈ તેમનો કચરો ગ્રહણ કરતાં હિન્દની પ્રજાને શીખવવામાં આવ્યું છે કે, ભારતના ભૂમી ઉપર કોઇપણ અન્યાયી જુદમી કે અનીતિમાન રાજકર્તાએ લાંબાકાળ સુધી રાજ્ય કર્યું નથી, અને કરી શકશે પણ નહિ. હાલના પ્રતાપી અંગ્રેજ રાજ્ય સત્તાના ન્યાયી અને દયાળુ અમલથી હિન્દનો ગરીબ અને દુખી વર્ગ જુદમગરોના વિષાતક પંજમાંથી કંઈક મુક્ત થવા પામ્યો છે. અને અનેક ગરીબોની આંતરડીઓએ તેને આશીર્વાદ આપ્યો છે. આવી

પુણ્યશાળી શાસ્ત્રનકર્તા પ્રજ્ઞ સામે યનાર અને તેને અન્યાયી કહેનાર પોતે કેટલા ન્યાયી છે તેનો એકવાર શુદ્ધ હૃદયે વિચાર કરવો ઘટે. બીજા પરદેશી છે માટે તે ખોટા છે અને તેમને અહીં રાજ્ય કરવાનો અધિકાર નથી. એ અદ્વૈતવાદી કુદરતના નિયમ વિરુદ્ધ છે જે પ્રજ્ઞ સમાન દૃષ્ટિવાળી છે, જેમની ધાકથી પાપીઓ ધુળે છે અને જેની પાસે વિદ્યા કળા, હુન્નર, આદીનો અખૂટ ભંડાર છે તેવી કોઈપણ પ્રજ્ઞ પૃથ્વીપર સર્વોપરિ સત્તા જમાવી શકે એમાં નવાઇ શી ?

આજે એવું વાતાવરણ ઉભું કરવામાં આવ્યું છે કે જાણે બ્રીટીશ સરકારને લીધે પ્રજ્ઞ બણીજ દુઃખી અને કફોડી સ્થિતિમાં આવી ગઇ ના હોય ! આ બાબતે સત્ય શું છે તે બદલ નિચે દ્રષ્ટિપાત કરવાથી સત્ય હકીકત જણાઇ આવશે. સંધીના સુંદરનામ નીચે સ્વરાજ્ય જંગને સમાપ્ત કર્યા પછી વર્તુલ પરિપક્વમાંથી ઉપજનાર અનીવાર્ય ભાવી માટે હિંદી જનસમુદાયને તૈયાર કરવાની અવસ્થિત પ્રવૃત્તિ મહાસભાના સરમુખત્યારોએ શરૂ કરી છે. આ પ્રવૃત્તિનો એક દાખલો મહાત્માજીનાએક લેખમાંથી જડી આવે છે. “સ્વતંત્રતાનું સત્વ એને નહિ કે પડછાયો” એ નામના લેખમાં આ સરમુખત્યાર જણાવે છે કે:—

જો કોમી સમાધાન ન થાય તો વર્તુલ પરિપક્વદ્વારા સ્વરાજ્ય બંધારણ પ્રાપ્ત કરવાની આશા મહાસભાએ છોડી દેવી. મહાત્માજીના વચ્ચેના વાંચી શું કોઈપણ વ્યક્તિ અભયમ નહિ થાય ? તેમણે પહેલાં જાહેર કર્યું હતું કે ‘સંધીની સરતોમાં એવું કશું નથી, કે મારે લંડન જવું પડે !’ આ શબ્દો ઉચ્ચારવાનો થોડો કાળ વીત્યો નથી એટલામાં મહાત્માજીએ જાહેર કર્યું, કે જો તે લંડન જશે તો માત્ર મહાસભાના દૃષ્ટિબીંદુ રજૂ કરવાજ જશે. આમ ધીમે ધીમે ગોળમેજી પરિપક્વ અનીવાર્ય નિષ્ફળતા માટે અનુકુળક્રમ ઉત્પન્ન કરવાનો અખતરો સફળતાપુર્વક ચાલતો દીસે છે.

જવાબદારીથી છુટાપણું

સંધીની પુર્ણાહુતી પછી આમર્ષમાં એવી આશા જન્મી હતી, કે ખરેખર મહાત્માજી ગોળમેજીપરીષદમાં જઈને સ્વરાજ્ય બંધારણને જરૂરજ લઇ આવશે. આ તહનામામાં સમાવેલા વિજય વિષે શંકા ધરાવતા અનેક મનુષ્યોને એમ કહેવામાં આવ્યું હતું કે. મહાસભા તો તેજભોળાધરીઓ સ્વીકારશે કે જે ભોળાધરીઓ હીંદના લાલમાંજ હોય. આ શબ્દો બોલતાં તો હજુ સમય થયો નથી પણ આટલા ટુંક સમયમાં હીંદની મહાસભાના પ્રતીનીધી તરીકે વીરાજનાર મહાત્મા ગાંધીએ જાહેર કરી દીધું કે, સલામતીઓ ઉપર શાબ્દિક સંત્રામ ખેલવાને બદલે, કે વર્તુલ પરીષદમાં સ્વરાજ્ય બંધારણ માટે લડત ઉપાડવાને બદલે, હવે તેઓ ફક્ત લંડન જઈને માત્ર ‘મહાસભાનું દૃષ્ટિબીંદુ જગતને જાહેર કરશે.

કાંઈજ અર્થ નથી

જો આટલા માટે મહાત્માજી લંડન તરફ જનાર હોય તો તેનો કાંઈજ અર્થ નથી. તેમજ જવાથી લાલ પણ શો ? ખરેખર ગોળમેજીપરીષદની દેખીતી નિષ્ફળતાને ઢાંકવા બદલ જે પ્રયત્નો થઇ રહ્યા છે તેથી શું લાલ ? જો ગોળમેજી પરીષદમાંથી સ્વરાજ્ય પ્રાપ્ત કરવાની જગએ આશા ન હોય તો, મહાત્માજીના સંધીના કરારોથી શું લાલ હોય તે સમજી શકાવું નથી .

કામી એકતાના ઓથા નીચે ઉભા રહેવાની પ્રવૃત્તિનો ભારે શું આશય હોઈ શકે જો આપણે સ્વીકારીએ કે કામી સમાધાન એ સંસ્થાનીક સ્વરાજ માટે પુર્વ સરત હોઈ શકે તો પછી મહાત્માજીના આ શબ્દોનો એકજ અર્થ એ હોઈ શકે કે વર્તુલ પરિપક્વતાની નીપજતા માટેની જવાબદારી તેઓ હવે કામી વાદીઓ ઉપર ટોળી પાડી જવાબદારીથી અળગા ખસવા માટે પ્રયત્ન કરે છે.

મહાસભાએ રાજસત્તા પાસેથી સત્તા માગવાને બદલે જે વસ્તુને સાઈં સત્તા જોઈએ તે વસ્તુ માંગશે. અને તે ન મળતાં સત્યાગ્રહવડે તે લઈશે. રાજસત્તા આપણે નામને સાઈં નથી જોઈતી. પણ કામને સાઈં જોઈએ છે કામ છે કરોડોની સેવા કરવાનું તેઓની આશક્તિ ને નર્મતીક, સામાજિક, સ્થીતી સુધારવા રાજ્યની લગામ આજે ન મળતી હોય તો કામ રોકવાની આવશ્યકતા નથી. (નવજીવન ૨૧-૬-૩૦)

આવી આવી બાબતો પડતી મુકી આપણા માટે આપણા દેશના ધર્મધુરંધરો શું કરી રહ્યા છે તે તરફ જરા નજર કરીએ આપણે જોઈ શકીએ છીએ કે રાજ અને પ્રજા વચ્ચેના આ વાસ્તવીક પ્રેમની શુદ્ધ અને પરીત્ર લાવનાનો જ્યાં સુધી લોપ થયો નથી ત્યાં સુધી ગમે તેટલા સંકટો છતાં હિંદની સંસ્કૃતિ જળવાઈ રહી છે એમ કહેવાય. હિન્દે અત્યાર સુધી નિતી, ઉદારતા, અને રાજભક્તિનો પાઠ દુનિયાને શીખવ્યો છે. પણ અફસોસ સમય બદલાતો ગયો અને એવા સંજોગો ઉપસ્થિત થયા છે કે, તેના એ બધા આદર્શો ઉપર એક વખતે કાળી પીછી ફરીવળી અને બીજાઓનું અનુકરણ હિન્દે પણ જાણે અજાણે કે પછી ન છુટકે એ પાશ્ચાત્ય વાતવરણના વલનમાં વહેવા માંડ્યું અને એવાજ જેરી બીજા અંત્યજ ગણાતી કોમમાં પણ આ કોમના કાંઈક હલદીના ગાંડીયે ગાંધી બની બેઠેલા મુખ-રેલા વર્ગે ઉછીતી આગેવાની લઈ માનખાટવા અથવા કોમ જાતની લાલચને વશ થઈ અથવા તો એક દુકરા રોટલા માટે જીવન ગુજારવા ખાતર જેરી બીજા રોપી જાણે અજાણે અથવા ન છુટકે પોતાના અજ્ઞાન બંધુઓને આંખે પાટા બાંધી દેખાદેખી યાદોમ કરી કૂદી પડ્યા-અર્થાત રાજ પ્રજા વચ્ચેના પ્રેમનો રાહ બ્રૂતારો અને એક રાજ નિષ્ઠ પ્રજા તરિકેની અમરકીર્તીને પહેલ વહેલો ફટકો લાગ્યો. અને સ્વચ્છંદીપણાનો જેરી પવન ફુંકાયો. જેમ અમુક નિર્બળ શરીરમાં જાતનો પ્રવેશ કરાવી કોઈ જાદુગર જેમ તેમને નચાવે અર્થાત ધૂણાવે તેમ આજે હિંદની પ્રજાના મગજમાં આ મોટા ભુતનો પ્રવેશ કરાવી ઉસ્તાદ ખેલાડીએ તેને એક દારે નચાવવા તથા કુદાવવામાં બાકી રાખ્યું નથી. હવે આનું પરિણામ શું આવશે તેનો પરમાત્મા જાણે. પરંતુ વધુ નાચવાથી અને કુદવાથી નિર્બળ શરીરના ગાત્રો શિથિલ થઈ બીમારી લાગુ પડી પરિણામ ભયંકર આવે છે. વળી કાયદા ભંગની ચળવળથી આરે બાજુએ અશાંતી અને અવ્યવસ્થા ફેલાઈ, શેતાની શક્તિઓ નિરંકુશ થવા પામી. પ્રજાની સલામતી ભારે જોખમમાં હોવાનું કોણ નહિ માની શકે ?

આ હિંસાના નામથી ઉપાડેલી ચળવળમાં હિંસાખાઈ કેવી રીતે છુપાઈને બેઠા છે. એ સમજનાર રહેજો સમજી શકે છે. કાયદાનો ભંગ કરીને દેશમાં અશાંતી ફેલાવી કમ પ્રજા સુખી થઈ શકી છે ? ગમે તો તેનો હેતુ અમુક અયાચ્ય કાયદાઓને રદ કરવાનો હોય, કે પછી દેશમાં રામ રાજ્ય સ્થાપવાનો હોય પરંતુ ખાસ કરીને આવા સંજોગોમાં ગરીબ પ્રજાનો હિંમેશાં બંને તરફથી મરો થાય છે.

પ્રજની સલામતિ માટે કાયદાની ખાસ જરૂર છે.

પ્રજની સુખસાંતિ માટે રાજ્ય બંધારણના કાયદા કાનૂનો બધાયલા હોય છે. એ વાત સૌ કોઈ જાણે છે છતાં ને આપણને આમ કહેવામાં આવતું હોય કે, અમુક કાયદાઓ અયોગ્ય છે માટે તેનો ભંગ કરી રદ કરાવવા જોઈએ. આમ કહેનારાઓ જો ખરેખર જનસમાજના લક્ષ્યાંક માટે એ દલીલ રજૂ કરતા હોય તો, પછી વર્તમાન હિંદુસમાજ બંધારણના કુર અને જુદી કાયદાઓ (રૂઢીઓ) કે, જોનાથી હિંદના કરોડો ગરીબો ક્યડામ દયામને છુદાઈ ગયા છે. હિંદુસમાજના હાથે તેમનું સર્વસ્વ લુટાઈ ગયું છે, અને પીશાય વૃતિવાળા આલંદ્ર-ભદ્રોએ જેમને પતિત, અત્યજ, અને અસ્પૃશ્ય બનાવી દીધા છે, એવા રાક્ષસી સમાજ બંધારણના કાયદાઓને પ્રથમ ભંગ કરવાનું તેઓ કેમ શીખવતા નહિ હોય? આ ઘોર કલંકવાળું સામાજિક તંત્ર કાંયમ રાખી રાજ્યના કાયદા તોડવા ઉભા થવું એ શું રામભાવા જેવું નથી?

પ્રજનું કલ્યાણ ઇચ્છનાર જવાબદાર વ્યક્તિઓએ હિંદુ સમાજની આંખમાં પડેલો કચરો પ્રથમ દુર કરવા કહેશે તોજ ખરી વસ્તુ સ્થિતિનું કંઈ ભાન થઈ શકશે. ખરેખર દીલગીર થવા જેવું એ છે કે હિંદના સાતકરોડ જેટલા તેમના ધર્મબંધુઓને અવાજ દાખી દઈ કાયમને માટે ગુલામી રાખી, આંખે ઉંધા પાટા બંધાવી સ્વરાજનું તતુકું કુંકવા લાગ્યા છે. માણસ જેવા માણસને અરે પોતાના ધર્મબંધુઓને હડધૂત કરી તેમના તરફ ધૂણા રાખી સ્વરાજ માંગનાર એવી કંઈ પ્રજા સ્વતંત્ર થઈ શકી છે. ક્ષત્રોત્ત-વાળા માણસની જીંદગી કેટલી ભરોશાપાત્ર હોય છે. હિંદુસમાજના ફેફસાં અસ્પૃશ્યતારૂપી ક્ષયથી કહોવાઈ ગયેલાં છે. આવા લયંકર રોગવાળાની શી દશા થાય છે એ સમજી વર્ગ રહેજે સમજી શકે છે.

ગમે તેમ હોય પરંતુ અમે હિંમતપૂર્વક કહી શકીએ છીએ કે વર્તમાન રાજ્યતંત્રમાં સુધારો કરવા ઇચ્છનાર યાને સ્વરાજ માગનાર દેશનેતાઓએ અસ્પૃશ્યતા નિવારણ ના પ્રશ્નનો પ્રથમ નિકાલ લાવવોજ પડશે અત્યજોનું સ્થાન નક્કિ કરવુંજ પડશે. તે સીવાય તેમની માંગણીઓ ઇશ્વરની સમાન દૃષ્ટિએ ગેરવ્યાજબી અને સ્વાધીન ગણાય એમાં નવાઈ શી? અ.શા છે કે કો-એસવાદીઓએ હવે અસ્પૃશ્યતા નિવારણ માટે મોરચા માંડી સર્વોચ્ચ ભંગને બદલે એ કાર્યને ઉપાડી પુર કરે એજ શુભ આશા.

લેખક. યૂ. એમ. સોલંકી.

**અમદાવાદમાં ડૉ. આંબેડકર સાહેબની પધરામણી વખતે
દરીયાપુરમાં અપાયેલા માનપત્રના ફાળાની યાદી.**

અનુક્રમ નંબર.	નામ.	રકમ રૂ. આ. પાઇ	ઠેકાણું.
૧	ભકત ગંગારામ પીતાંજીરદાસ	૧૬-૦-૦	નવતાડ
૨	માસ્તર દરખાજી માનાજી	૧૧-૦-૦	દરીયાપુર
૩	માસ્તર સોમાભાઈ સુંદરજી	૧૦-૦-૦	"
૪	પટણી પરસોતભાઈ મકનજી	૧૦-૦-૦	વેલાનોવાસ
૫	લેડિયા કૃષ્ણલાલ માનાજી	૧૦-૦-૦	નવતાડ
૬	શેઠ કીસાભાઈ માનાજી	૧૦-૦-૦	રાજપુર
૭	માસ્તર અગથાભાઈ જીવાભાઈ	૧૦-૦-૦	રાજપુર
૮	પંડીત કૃષ્ણદાસ નયારામ શર્મા	૫-૦-૦	દરીયાપુર
૯	માસ્તર કાળીદાસ ગોવિંદજી	૫-૦-૦	રાજપુર-પોતાની યાદીમાં
૧૦	મી. જોશલાલભાઈ	૫-૦-૦	રાજપુર-કીમા અલુની યાદીમાં
૧૧	રીંગરીટર દલપતભાઈ ત્રીકમલાલ	૫-૦-૦	ખાનપુર
૧૨	શેઠ ઇચ્છાભાઈ અમરાજી	૫-૦-૦	દરીયાપુર
૧૩	માસ્તર દુધાભાઈ ભાણુભાઈ	૫-૦-૦	દરીયાપુર
૧૪	માસ્તર ખેચરદાસ સવાજી	૫-૦-૦	"
૧૫	" સોમાભાઈ સવાભાઈ	૫-૦-૦	"
૧૬	" નવયુવક " પેટા મંડળ તરફથી મોદનભાઈ ડુંગરભાઈના હસ્તે	૫-૦-૦	"
૧૭	રીંગરીટર જગાભાઈ ભાણુભાઈ	૫-૦-૦	લુણાવાડ
૧૮	મી. ત્રીકમલાલ ગંગારામ	૫-૦-૦	નવતાડ

૧૬	આ. જો. નાથાલાલ	૫-૦-૦	નરસીંહજીની મીલ
૨૦	શેઠ ગંગડલાલ	૫-૦-૦	દરીયાપુર
૨૧	માસ્તર લવજીભાઈ જેઠાભાઈ	૫-૦-૦	"
૨૨	માસ્તર દાનાભાઈ ભગાલાલ	૪-૦-૦	માધુપુરા
૨૩	રા. સદાલાલ વીરચંદ	૩-૦-૦	દરીયાપુર
૨૪	રા. રામજીભાઈ કુસભાઈ	૨-૦-૦	"
૨૫	રા. મદાલાલ રૂપાભાઈ	૨-૦-૦	"
૨૬	રા. નારાયણભાઈ દુધાભાઈ	૨-૦-૦	માધવપુરા
૨૭	મી. આત્મારામ ઇચ્છાભાઈ	૨-૦-૦	દરીયાપુર
૨૮	રા. જગદીશ લક્ષ્મણભાઈ	૨-૦-૦	ખાનપુર
૨૯	માસ્તર માધુભાઈ ધુળાભાઈ	૨-૦-૦	"
૩૦	મી. અંબાલાલ રૂપાભાઈ	૩-૦-૦	દરીયાપુર
૩૧	મી. જલેચરદાસ દરખાજી	૨-૦-૦	"
૩૨	માસ્તર જેઠાભાઈ ભગાજી	૨-૦-૦	માધવપુરા
૩૩	મી. સોમાભાઈ કંટ્રાકટર	૨-૦-૦	રૂઢાલીવાડ
૩૪	મી. કાલીદાસ ઇચ્છાભાઈ	૨-૦-૦	હાડકામીલ પાસે
૩૫	સાધુ પ્રેમદાસ અમરદાસ	૧-૦-૦	દરીયાપુર
૩૬	સદાભાઈ પુરપોતમ	૧-૦-૦	"
૩૭	મી. મોહનભાઈ સવાભાઈ	૧-૦-૦	રાજપુર
૩૮	વિરમજી વલ્લભજીભાઈ	૧-૦-૦	હીરાલાલની આલી
૩૯	મી. માનસીંગ જેઠાભાઈ	૧-૦-૦	ખાનપુર
૪૦	મી. હીરાલાલ નારણભાઈ	૧-૦-૦	ખાનપુર
૪૧	રા. હીરાભાઈ ખાનાભાઈ	૧-૦-૦	દરીયાપુર

૪૨	રા. બીજલભાઈ પુંજભાઈ	૧-૦-૦	દરીયાપુર
૪૩	રા. માનાજી વીરાજી	૧-૦-૦	,,
૪૪	રા. મોતીભાઈ વિસરામભાઈ	૧-૦-૦	માધુપુરા
૪૫	રા. રમણભાઈ લાલભાઈ	૧-૦-૦	,,
૪૬	રા. મણીલાલ પૂ. પરમાર	૧-૦-૦	ફરતમ અલીનો ઢાળ
૪૭	રા. કાલીદાસ પુંજભાઈ	૧-૦-૦	માધુપુરા
૪૮	રા. ખાતુભાઈ જીવાભાઈ	૧-૦-૦	દરીયાપુર
૪૯	રા. ખુસાલભાઈ મુગજી	૧-૦-૦	સલાં જલાંનનો મહેલ્લો
૫૦	રા. જીવણભાઈ લાલજી	૧-૦-૦	ખાનપુર
૫૧	રા. લાલજીભાઈ	૦-૨-૦	કેંપ
૫૨	રા. માસ્તર વીરાજી સીવાજી	૨-૦-૦	ખાનપુર
૫૩	માસ્તર મુગજીભાઈ મોરારજી	૫-૦-૦	ખોખરા મહેમદવાદ
૫૪	શેઠ અમરાભાઈ આંખાજી	૫-૦-૦	રાજપુર
૫૫	માસ્તર રામજીભાઈ કેશવજી	૩-૦-૦	,,
૫૬	રા. બાબજી હરખાભાઈ	૧-૦-૦	,,
૫૭	રા. કાલીદાસ દેવજીભાઈ	૧-૦-૦	જગજીભપુરા, નરોડા
૫૮	રા. પુંજભાઈ જીવાભાઈ	૨-૦-૦	નવતાડ
૫૯	રા. માવજીભાઈ ઉડાભાઈ	૧-૦-૦	ખાનપુર
૬૦	રા. ખુસાલભાઈ ભાણાભાઈ	૧-૦-૦	ચુડીઝોળ
૬૧	રા. જોડાલાલ નાગરદાસ	૧-૦-૦	દરીયાપુર
૬૨	રા. શકરાભાઈ કાલીદાસ	૧-૦-૦	,,
૬૩	રા. નરસીહભાઈ દુધાભાઈ	૧-૦-૦	,,
૬૪	રા. ભાણાભાઈ મકનજી	૧-૦-૦	,,

૬૫	રા. જગભાઈ	૧-૦-૦	"
૬૬	ભકત કરશનદાસ ડાહ્યાભાઈ	૧-૦-૦	"
૬૭	રા. સોભાભાઈ કાલીદાસ	૧-૦-૦	"
૬૮	રા. માધવજીભાઈ કાલીદાસ	૧-૦-૦	"
૬૯	રા. રામજીભાઈ ભાણુજી	૧-૦-૦	"
૭૦	રા. એક શિક્ષક	૧-૦-૦	અમદાવાદ.
૭૧	માસ્તર આશારામ અંબારામ	૧-૦-૦	દરીઆપુર-ડાંગરવાડો,
૭૨	માસ્તર મણીલાલ કરશનદાસ	૧-૦-૦	દરીયાપુર,
૭૩	શીટર મણીલાલ પુનજીભાઈ	૧-૦-૦	કાલુપુર,
૭૪	રા. કાનજીભાઈ માનદાસ	૧-૦-૦	ખાડામીલ,
૭૫	રા. શંકરભાઈ રામજીભાઈ	૧-૦-૦	"
૭૬	ભકત રામજીભાઈ બહેચરદાસ	૧-૦-૦	કાંકરીઆ મીલની ચાલી
૭૭	રા. કાનજીભાઈ કાયાભાઈ	૧-૦-૦	અમદાવાદ.
૭૮	રા. ધનાભાઈ રામજી	૧-૦-૦	"
૭૯	ભકત ખાનાભાઈ બીજલભાઈ	૧-૦-૦	"
૮૦	રા. ડાહ્યાભાઈ ચીકાભાઈ	૧-૦-૦	વેલાનો વાસ
૮૧	ગ. કાલીદાસ મોતીગમ કટારીઆ	૧-૦-૦	"

કુલ રૂ. ૨૩૫-૮-૦

આભાર.

પટણી—સેવા સમાજ તરફથી “ નવયુવક મંડળને દાન. રૂ. ૧૫-૦-૦
હસ્તે પ્રેસીડેન્ટ મી. ગંગરામ ઝવેરભાઈ ઠે.—વેલાનોવાસ. અમદાવાદ
દાનચીર શેઠ.

ગણપતભાઈ ઝવેરભાઈ પટણી—તરફથી “ નવયુવક ” મંડળને દાન રૂ. ૨૫-૦-૦
ઠે. વેલાનોવાસ. અમદાવાદ

ઉપરોક્ત જણાવેલ ઉત્સાહી પટણી—સેવાસમાજના તથા દાનચીર શેઠ ગણપતભાઈ ઝવેરભાઈએ અમેને જાતિહિનના કાર્ય માટે જે મદદ આપી છે તે માટે તે સર્વે સદગૃહસ્થો નો અમે ખરા હૃદયથી આભાર માનીએ છીએ અને આશા રાખીએ છીએ કે તેઓશ્રીને આવા શુભકાર્યમાં મદદ આપવા બદલ પરમકૃપાળુ પરમાત્મા તેમને સહાય કરે એજ શુભ આશા:—

માનપત્રના ખર્ચ પ્રસંગે થયેલી ખર્ચની રકમ તથા તેની વીગત નીચે મુજબ

વિગતવાર રકમ.	રૂ.	આ.	પાઇ
માનપત્ર માટે ચાંદીનું કારકેટ	૩૨	૧૨	૬
મંડપની જંધામણીના	૩૦	૦	૦
એન્ડવામના	૧૫	૫	૦
ફોટોગ્રાફરના	૧૪	૪	૦
માનપત્રની જાપામણીના	૧૧	૦	૦
ફુલદારના	૧૧	૬	૦
મોટર, ગાડી, ઘોડાનું ખર્ચ	૧૦	૮	૦
દે-ડયર્સની જાપામણી	૭	૦	૦
ખુરશી, ટેબલ, જાડાના	૫	૪	૦
ચાંદીનો મેડલ, પં. કૃષ્ણદાસ માટે	૩	૧	૬
મુંગઈ તારના	૨	૫	૦
આન્નાસ્વે	૫	૦	૦
સેવાનંદ કૃષ્ણદાસ, રેલ્વેગાડી મુસાફરીનું ખર્ચ	૭	૦	૦
રંગીન કાગળો, આસાપાલવ વિ.	૨	૧૨	૦
ટપાલ, ટાઈપ વિ.	૪	૬	૦
ખાતીના	૨	૦	૦
“ નવયુવકમંડળનો ” કોતરવેલો બ્લોક	૧	૪	૦
પરચુરણ ખર્ચ.	૧૨	૧૪	૦
કુલ આંકડો. ખર્ચનો	૧૭૭	૩	૦

જ

૨૭૫-૮-૦ ડૉ. આંબેડકર સાહેબની પદ-
રામણી વખતે થયેલા ફાળાની
તથા “અંત્યજ્ઞેને ચેતવણી”
નામનું સાહિત્ય છપાવવા ઉધ-
રાવેલા ફાળાની કુલ રકમની
આવકની યાદી.

ઉ

૧૭૭-૩-૦ ડૉ. આંબેડકર સાહેબના માન
ના માનપત્ર વખતે થયેલા ખ-
ર્ચની યાદી.
૩૯-૦-૦ “અંત્યજ્ઞેને ચેતવણી” નામનું
પુસ્તક છપામણી વિ.
૧૬-૨-૦ બે બ્લોકના
૧૨-૦-૦ લખામણીના
૫-૦-૦ પં. કૃષ્ણદાસને ખર્ચ પેટે આપ્યા.
૫-૦-૦ ફોટાના
૫-૦-૦ પરચુરણ ખર્ચના
૫-૦-૦ પોસ્ટની ટીકીટો

કુલ રૂ. ૨૬૪-૫-૦

ઉપર મુજબ થયેલા ખર્ચનો હિસાબ રૂ. ૨૬૪-૫-૦
આવક સાથે ગાઠ કરતાં વધારે રૂ. ૧૧-૩-૦ છે.

લી. કોમી સેવક સેવાનંદ

સદરહુ ફાળામાં ‘નવયુવક મંડળ કાર્ય’ કર્તાઓએ તથા દરીઆપુર મહોલ્લાના
આગેવાનોએ તથા ખીજા અંત્યજ કોમના જાતિહિતચિંતક આગેવાનોએ તથા ખીજા સદગૃહ-
સ્થોએ ખરાહદયની લાગણીથી આ શુભ કાર્યમાં પોતાની યથાશક્તિ પ્રમાણે જે કાંઈ
ફાળો આપી મદદ કરી છે તે ખદલ હું તે દરેક સદગૃહસ્થોનો દાઢ જોડી આભાર માનું છું
પરમકૃપાળુ પરમાત્મા તેમને લાંબુ આયુષ્ય અર્પે તથા સદ્બુધ્ધિ આપે એવી મારી દીન
વિનંતી છે એજ શુભ યાચના.

સુચના—

આથી દરેક સદસ્થોને વિહીત દરવાગાં આવે છે કે ‘નવયુવક મંડળ’ નામે અમારા
સહી સીકકાવાળી પહોંચ વગર નાણાં આપવાં નહિ. તેમજ જે કોઈ આપશે તેના અમે
જવાબદાર નથી.

લી. કોમી સેવક સેવાનંદ.

અંત્યજ્ઞેના સુધારકોને ચેતવણી.

ગુજરાતી પંચના પાના નં. ૩૦ ના ફોલિયમમાં “સંમેલન” ના ફોલિયમમાં અંત્યજ્ઞેદાર”
હેડીંગમાં—હિન્દુજાતિના અગત્યના અંગરૂપ અંત્યજ ગણાતા ભાષા બહેનોને હિન્દુસ-
માજમાં રાજકીય, સામજિક, અને ધાર્મિક સમાન દરજ્જે આપવો જોઈએ આ બાબતને
અમદાવાદના રહીશ મુળદાસ વૈશ્યે ટેકા આપ્યો છે તો તેના જવાબમાં હું તે મહાશયજીને
પૂછું છું કે તમોએ તમારી અત્યાર સુધીની કારકિર્દીમાં આવા અનેક ટેકોઓ આપ્યા હશે
અને છે પણ તેમાંના કયો લાલ તમારા ‘અંત્યજ’ ભ.ઇ.જોને મળ્યો છે તે જણાવશો ?

અંત્યજ્ઞ ભાઈઓ તમારા ખાસ દાહની વાત નીચે છે તે તરફ જરા નજર કરશો.

—:ગુજરાત પત્રિકા શનિવાર-તા. ૧૧ મી જુલાઈ સને ૧૯૩૧ માં પ્રસિધ્ધ થયેલા પૂજ્ય ડૉ. પ્રફુલ્લેશ્વર સોલંકી તરફથી સ્ટાર્ટ કમીટી તરફ મુંબઈની ધારા સભામાં અમલમાં મુકવા રજુ કરેલા ઠરાવો.

૧ સ્ટાર્ટ કમીટીએ નીચેની ભલામણોને તુરત અમલમાં મુકવી.

(અ) પછાત વર્ગોમાંથી એક સલાહકારક મંડળ નીમવું; (ખ) બેમાંથી નાની સ્ત્રીમ અમલમાં મુકવી; (૩) દરેકે દરેક રક્ષક, કોલેજો, સરકારી ઓફિસો વિગેરેમાં તે રીપોર્ટના પરિશિષ્ટમાં જણાવ્યા પ્રમાણે અમલ કરવો.

(૨) પછાત વર્ગને માટે પટ્ટાચાળા વિગેરેની ૩૦ ટકાની નીમણુંક જુદી રાખવી.

(૩) સરકારી નોકરીમાં ૧૦ ટકા જેટલી જગ્યાઓમાં યોગ્ય લાયકાત ધરાવતા પછાત વર્ગના ઉમેદવારો માટે રાખવી.

(૪) જે કોઈ પ્રાથમિક ઉચ્ચ કેળવણી આપતી શાળા તથા હાઈસ્કૂલો અસ્પૃશ્ય લોકોને દાખલ કરવાની કે સરખા ગણવાની ના પાડે તો તેમની સરકાર તરફથી મળતી સલામ બંધ કરવી.

(૫) દરેક સુધરાઈના કૃષા, ધર્મશાળા અને તળાવ ઉપર એવી જાહેરાતો મુકવી કે સદર જણાવેલી જગ્યાઓ દરેક મનુષ્ય અસ્પૃશ્ય સુદ્ધાને ઉપયોગ કરવા માટે છુટ છે. આ કાયદાનો ભંગ કરશે તેને સરકાર તરફથી શિક્ષા કરવામાં આવશે આ દરેક અંત્યજ્ઞને ઉપયોગની છે તે જાણવું.

ભાણુકારા.

(સાંભળનાર મી. ભમતા ભન)

પ્રસ્તાવ

અત્યર મુઢીમાં જેયોગાળાથી ધાયલ થએલાઓની તપાસ માટે મી. ભમતાભન ગયા હતા. તેથી આ વખતે 'જેયોગાળા' ની સામગ્રી તૈયાર થમ શકી નથી. પરંતુ તેમની મુસાફરી દરમ્યાન તેમના કાને થોડાક ભાણુકારા પડયા છે. તે અત્રે રજુ કરીશું.

ધર્મના નામે ધર્તીંગ

સાંભળવા પ્રમાણે આજુ વિસમી સદીમાં ધર્મના નામે ધર્તિંગ ચલાવી ગુજરાતના ગામડે, ગામડે, તથા અમુક રાંદેરોમાં રત્ન કરી અંત્યજ ગણાતી ભોળી, અને અજ્ઞાન કોમની આંખે ઉધા પાટા બાંધી, પોતાની લાગવગ તથા પોતાના આડંબરથી આંજી પોતાના મળ-તીયાઓની સલાહથી આ કોમના કેટલીક ભોળી અને અજ્ઞાન બહેનોને તથા ભાઈઓને ફસાવી આડે રસ્તે ચડાવનાર, તથા તેમની સામે પગ ભરનારનો તેમનાજ જેવા, ખટપટીયા ની મદદથી તેનો ચુરો કરનાર ધોળા દુધ જેવા કપડાં પહેરી ફરનાર (અગભકત) ઉર્ફે મહંતના પાસમાં ન ફસાતાં તથા તેવા (અગભકત) ને નવગજના નમસ્કાર કરી દુર રહેવા દરેક સમજુભાઈઓને તથા બહેનોને અમારી નમ્ર અરજ છે તેમજ આવા કાળા કૃત્યો

કરનાર મહંતજી યાને બગલકતને પણ અમારી અરજ છેકે આ કાર્યોથી છુટા થઇ સદ્બોધ આપવો નહિ તો. ‘તેમની પોપલીલાનો પરપોટો’ સમય આવતાં કુટી જશે. તેમનું પોલ જરૂર પ્રકાશશે. જેથી આટલેથીજ સમજી ચેતશે ને પોતાની વૃત્તિઓ ફેરવશે કે જેથી હમારે ફરી કલમના પ્રહારો કરવા ન પડે એજ ખાસ ધ્યાન રાખવા પુરતું છે. સાહેબજી ફરી બીજી વખત-હાલતો એજ.

સાવધાન.

સાંભળવા પ્રમાણે હિન્દુસ્તાનમાં આવેલા સિંધપ્રાંતના વતની તરીકે ગણાતી બે બાઈઓ પુરૂષોના વેશમાં ભગવાં કપડાં પહેરી ગુજરાતના ગામડે, ગામડે, રટન કરી ‘હંસનિવારજી’ ધર્મના નામનો બોધ આપી તેમાંજ મુકિત છે. તેમ જણાવે છે. સદરહુ બાઈઓને ‘માતાજી તથા બહેનોથી’ ‘સંબોધતા ગુરૂસે થઇ તેવા શબ્દો ઉચ્ચારનારને ‘માતાજી તથા બહેનો’ ન કહેતાં મહાત્માજી તથા બાપુજીથી ઓળખાવવા જણાવે છે. આમાં શું ભેદ હશે તે સમજાતું નથી. પ્રાચીન સમયમાં ધણી બહેનોએ સ્ત્રીવેષે પણ પોતાની કિર્તિને ઉજવળ કરી અમરનામના કરી છે. છતાં ને ચાલુ વીસમી સદીમાં આવા ધર્તિંગો થાય ? તેનો શો ભેદ હશે ? તે સમજી શકાતું નથી આ બહેનોને મહાત્માજી તરીકે પુજનાર કોઈપણ વ્યક્તિ આનો ખરો ભેદ જણાવશે કે ? તેમજ બીજા સમજીલાઈઓ આથી ચેતશે ? કે આ બાબતે તપાસ કરી વધુ બાબત જણાવવામાં આવશે.

—:~:—

એકજ પ્રશ્ન

ચાલુ વિસમી સદીમાં ધર્મના નામે ધર્તિંગ ચલાવી મંડળો, અને સંસ્થાઓએ બોલી મંડળોમાં અને ભર્તિલાઈઓમાં ઉધરાણા કરી મંદીરના નામે, ચાલીઓ, તમા ધર્મ-શાળાઓને નામે ઘરો બાંધનાર આ ગરીબડી, અને અણસમજી, ભોળી, કોમની આગેવાની ધરાવતા ધર્મના નામે ધર્તિંગ ચલાવનાર, કહેવાતા, ગણાતા, ધર્મ ગુરૂઓ તથા આગેવાનો કે જેઓ આ નાણાનો ઉપયોગ કેવી રીતે કરી, એક હથ્થુ સત્તા જમાવી આ નાણાંની મદદવડે સ્થાપેલી સંસ્થાને પોતાની માલકી ઠરાવી પારકા પૈસે કેવા તાગડ ધીન્ના કરે છે. આ બાબતે નાણાંની મદદ આપનાર વ્યક્તિને શો લાભ હશે ? આનો જવાબ આવી કહેવાતી ઉછીતી, આગેવાની ધરાવનાર, આગેવાન યા આવા ધર્મને નામે ધર્તિંગ ચલાવનાર કહેવાતા, ગણાતા, ધર્મગુરૂઓ આપશે કે ? જવાબ નહિ મળે તો ફરે

પછી ખુલાસાવાર તપાસ કરી જાહેરમાં લાવવાની જરૂર પડશે. આ બાબતે આ કોમના સુધરેલા ભાઈઓ કાંઈ પગલું ભરશે કે ? બોલો મારા મહેરબાન શો પ્રશ્ન છે ? જવાબ આપશો કે ? સાહેબજી.

અમદાવાદ મજુર મંડળના આગેવાનોને ચેતવણી,

અમદાવાદમાં (મજુરો માટે) મકાનોની ધણીજ અગવડતા છે તે દેખીતું છે ને તેમને માટે મજુર મંડળના આગેવાન મી. નંદા જે પ્રયત્ન કરી રહ્યા છે તે બદલ હું તેમને ખરા હૃદયથી ધન્યવાદ આપું છું પણ આ બાબતે મારે જણાવવું પડે છે કે, આવા મકાનો માટે કોનો કોનો હકક છે ? મજુર ગણાતા અને મજુર નહિ ગણાતા, માલકી મકાનોની હયાતી ધરાવતા અને નહિ ધરાવતા, લાગવગવાળા કે ખીન લાગવગવાળા કયા મજુરોનો હક્ક છે ? આ પ્રશ્નનો જવાબ આપના આ મકાનોની બાબતના દક્ષતર તપાસી ચોક્કસ તપાસ કરી સત્ય શું છે તે જણાવવા આપના મજુર સંદેશમાં જાહેર કરવા કૃપા કરશો. જેથી કોઈપણ જાતની ભૂલ થવા પામે નહિ એજ.

લી૦ ભમતો ભૂત.

મારો સંદેશો

અત્યંત કોમના સુધારકોને તથા આગેવાનોને મારી નમ્ર અરજ એ છે કે, આપણા સુધારાને આડખીળી રૂપ થનાર (અસુધરેલા) સાધુ, બાવા, બ્રાહ્મણ, ગઢવી, તુરી, ભુવા બગ ભકતો વિ. ભટકતા ભિખારીઓને કોઈપણ રીતે સમજાવી કામ ધંધે લગાડવા એ દરેક સમજી ભાઈઓની ફરજ છે. અને કામ ધંધા કરી પોતાનું જીવન ગુન્નરવું એ દરેક આવા અણુસમજી ભાઈઓની ફરજ છે. છતાં તે ન માને તો તેમને કોઈપણ જાતનો લાભ આપવો નહિ. એજ શુભ આશા છે.

પંડીત. કૃષ્ણદાસ નથુરામ શર્મા.

દીલગીરી સાથે નોંધ.

આ નોંધ લેતાં અમે ઘણાંજ દીલગીર છીએ કે, અમદાવાદના વતની અને નવયુવકના સલાસદ ભાઈશ્રી દેવજીભાઈ તથા કપડવંજના વતની અને નવયુવકના મદદગાર ભાઈશ્રી અંબાઈદાસ સોમાભાઈ ચાલુ વર્ષના વૈશાખ માસમાં પોતાના વહાલા કુટુંબનો અને આ અફાની દુનિયાનો ત્યાગ કરી સ્વર્ગવાસી થયા છે. પરમ-કૃપાળુ પરમાત્મા તેમના આત્માને શાંતિ આપો ને તેમના કુટુંબીઓને શાંતિ આપો.

મારી નાંધ—

આથી ગુજરાત તથા મુંબાઈ પ્રદેશોમાં વસતા તમામ અસંખ્ય બાળકોને આથી મારી નમ્ર વિનંતી એ છે કે, અત્યારસુધી મારી દુકં બુદ્ધિ પ્રમાણે ગામડે, ગામડે, તથા અમુક શહેરોમાં રટન કરી મારી મુસાફરી દરમિયાન આપણી કામના દુઃખી બાળકોએ તરફ ઊજળીયાટ કામ તરફથી વર્તીતો કેર જોતાં મારૂ હૃદય કકળી ઉઠ્યું છે. આ દુઃખો મુંબા મોઢે સહન કરવાનું કારણ તપાસતાં એ જણાય છે કે કેળવણીનો ખાસ અભાવ ને તેના અંગે આ દુઃખો સહન કરવા પડે છે. જેથી મારા જ્ઞાતિ બંધુઓને મારી નમ્ર અરજ એ છે કે, દરેકે પોતાના બાળકોને કેળવણી આપવી. તેની સાથે 'સાથે આપણા હિંદુ તરીકેના હક્કો પ્રાપ્ત કરવા સંગઠન કરી હિંદુ સમાજ સામે કમ્બર કસી તૈયાર થવાની ખાસ જરૂર છે.

હું કોઈને દુશ્મન બનાવવા માંગતો નથી. તેમજ હું કોઈનો પણ દુશ્મન નથી. પણ મારી બુદ્ધિપ્રમાણે મને જે સત્ય લાગ્યું છે અને જેમાં મારી જ્ઞાતિ હિતની મારી ફરજ શમાયેલી છે તે અદા કરવી એ મારો ખાસ ધર્મ છે.

મુધારો કરનાર દરેકબાઈઓને મારી દુકં વિનંતી એ છે કે દરેકે પ્રથમ પોતે પોતાનું ઘર કુટુંબ વિગેરેને કેળવણી આપી સારે રસ્તે દોરવા ત્યાર બાદ દેશને સુધારવા પગલું ભરવું. ઉપરની વાત સત્ય છે કે કેમ, તેનો પોતાના હૃદયપર દાય મુઠ્ઠી ખુબ વિચાર કરજો અને તમારા અંતઃરઆત્માને પૂછશો કે મેં મારી કામ માટે કાંઈ કર્યું છે ? જો ઉપરની વા સત્ય લાગે તો હમારા કામમાં સાથ આપશો નહિ તો મુંબા મોઢે બેસી રહેશો, પણ કોઈ સત્યકાર્ય કરનારને આડખીલી રૂપ થઈ જનતાને ન લજવશો તથા નપુંથક પ્રજા પેદા કરીકામને આડખીલી રૂપ ન થશો. પાછળની પ્રજાને સારા રસ્તે દોરવા પ્રયત્ન કરશો. એવી મારી શુભ આશા છે.

કોમી સેવક સેવાનંદ.

કથની

બહાલા વાંચક બંધુઓ.

આ અણસમજી, બોળી ને વારસ વિનાની મારી કામ કે જે આજ હજારો વરસો થયાં મુંબા મોઢે ઊજળીઆટ અને પાખંડી કામના પગ તળે કચડાઈ છુદાઈ રહી છે, તેમના દુઃખો નજરે જોયાં, સાંભળ્યાં. તે મેં જનતા સમક્ષ જાહેરમાં લાવવા મારી અલ્પબુદ્ધિ પ્રમાણે અધિકારના ખાડામાંથી બહાર કાઢવા અને મનુષ્ય હકકોથી વાકેફ કરવા અત્યાર સુધી જે જે પ્રયત્નો કર્યા છે તેને સફળ કરવા સમજી વાંચક બંધુ સહાય કરશે એજ યાચના ???

અત્યારસુધીમાં અમારા તરફથી પ્રસિધ્ધ થએલા સાહિત્યો, છુટીછવાઈ પત્રીકાઓ નિકળે છે તથા હાલ 'નવયુવક' માસિકનું કાર્ય ગયા માસથી મુદતવી રાખવાનો ઠરાવ કર્યો છે વાંચકને ખાસ ધ્યાનમાં રાખવાનું કે 'નવયુવક'નું કાર્ય લાંબી મુદત સુધી બંધ રહેશે.

નહિ. માસિકને હાલ શાંતિ ખોટ છે તે તો આપ સૌ લાખજીનેનો ખબર હશે. દરેક સમજી લાખજીનેનો ફરજ છે કે પોતાની યથાશક્તિ પ્રમાણે જોઈતી સગવડ કરી આપવા કમ્મરકસી પોતાની ફરજ બજાવવી. આ પુસ્તક પ્રગટ થયા બાદ થોડા સમયમાં 'નવયુવક' માસિક પ્રગટ કરવામાં આવશે. સાથે અમારે દીક્ષગીરી સાથે એટલું જણાવવું પડે છે કે 'નવયુવક' માસિકના ગ્રાહકો તરફથી જીજ્ઞાસુ જેવી રકમ મળી છે. 'નવયુવક' માસિકનો ખર્ચ લગભગ રૂ. ૧૦૦ નો છે જેથી નિયમિત રીતે લવાજમનાં નાણાં ગ્રાહકો તરફથી ન મળે તો ખોટને શી રીતે અમારે પહોંચી વળવું ?

બાર માસનો એક રૂપોએ ગમે તેવી ગરીબ સ્થિતિનો માણસ પણ આપી શકે. પરંતુ આ વાત એક વેળા મનમાં ઠસાવી જોઈએ. દર વરસે આપણે કેટલાં બધાં નાણાં નહિ જેવા ખર્ચમાં વાપરી નાખીએ છીએ. તો શું જાતિહિતના આવા કાર્યમાં વાપરવા માટે તમો એક રૂપીઆ જેવડી નજીવી રકમ આપી મદદ ન કરી શકો ? એક રૂપીઆના બદલામાં આપને બાર માસ સુધી અમારા તરફથી જુદીજુદી વાનીઓનું ભોજન મળે છે છતાં એટલી જીજ્ઞાસુ જેવી રકમ માટે બેદરકારી દેખાય એ ખરેખર અમેને નિરાશા ઉત્પન્ન કરે એવું નથી ?

અમારા સુદ ગ્રાહકોને વિનંતી કરીએ છીએ કે આપનું લવાજમ બાકી હોય તો સવેળા તાકીદે અમારા પર રવાના કરવા ભૂલશો નહિ.

કેઈ પણ સમાજની યા જાતિની સેવા કરવાની ઈચ્છા રાખનાર વ્યક્તિઓને ઘણીવાર અનેક સંકટોમાંથી પસાર થવાનું હોય છે. તેવીજ રીતે સેવકે ત્યાં શક્તિ અનુસાર ફરજ બજાવવા આશા રાખેલ ત્યાં પણ જાતિહિતના કાર્યને ઘોઠો પહોંચાડવા માટે જે જે પ્રયાસો થયા છે. તે ફક્ત આજકાલના સુધારાના બળુગાં કુંકતા હિમાયતીઓનેજ આભારી છે. તેના સાથે સાથે આ કોમની ઉછીની આગેવાની ધરાવતા. દુકડા રોટલા માટે દીન ગુન્દરનાર અને જાતિહિતને ઠાકર મારનાર એ નરપિશાઓથી જે સંકટો સહેવા પડે છે તે તો અનલક્ષ્ય છે તેમનો હેતુ એ છે કે, આ કોમમાંથી યુવાનો કેઈ પણ રીતે મારા પાયા ઉપર આવે તો તેમને દેખીતી રીતે આડખીલીરૂપ થઈ પડે, અને સ્વાર્થીઓનાં પોણ ઉઘાડા થઈ જાય, જેથી આવા કાર્યને તેઓએ જડસગથી ઉમેડી નાખવા બનતી મહેનત કીધી છે અને હાલ પણ પ્રયાસ ચાલુજ છે, આવાં સંકટોમાંથી પસાર થવું એ ઘણુંજ મુશ્કેલી ભર્યું હોયજ એમ સહેજે દરેક વાંચક બંધુ સમજી શકશે.

જગદીશ્વર પાસે આટલું માગું છું કે અમારાપર આવેલાં સંકટો દૂર કરે તથા જાતિ હિતના કાર્યમાં સહાય કરવા નવા સેવકો ઉભા કરે તેમજ સૌને સુખપ્રી આપે એટલું માગી અત્રે વીરમું છું.

લી૦ હું છું

આપનો દાસ સેવાનંદ.

અમારી કોમની નૌકા.

(ગઝલ)

અમારી કોમની નૌકા ચ્હડી છે “ નાથ ” ચકડોળે;
કૃપા લાવી દયાનીધિ ! હવે તું તુર્ત તારી દે.
ફસી છે કુરસિંધુમાં ઉછળતા દ્રેષનાં મોંજાં;
વધ્યો પાપી પવન પુરો સકળ કષ્ટો વિદારી દે.
ખરે સિંધુ તણુ સઘળું ઉછળતું જોરથી પાણી;
છતાં તોફાનને તાણી કૃપાળુ તું ઉગારી લે.
છવાયાં દુઃખના વાદળ નથી કંઈ સ્હાય ત્યાં કો'ની;
કિનારાની નહિ આશા હવે તું સઘ તારી લે.
નિરાશા અંતરે વ્યાપી શકુંશું માપ તે માપી;
રહું છું એજ હું યાચી દયાળુ નાવ તારીદે.
નથી જ્યાં રાહમાં જ્યોતિ તિમિર ચોપાસ ભાસે છે;
હવે તે અંધતા ભેદી સખળ જ્યોતિ પ્રસારી દે.
અનાથો ભુલના ભોગી સકળને આશરો ત્હારો;
ખરે તે સુત્રને માની દયાળુ સ્હાય ત્હારી દે.
રૂઢન પોકાર આ માની અરજ અમ ધ્યાનમાં લેતાં;
અમારા મસ્તકે બહાલા ! સમજશકિત વધારી દે.
ડુબે છે કોમની નાકા નિહાળી કાય કંપે છે;
“ નિરાશામાં અમર આશા,” ફરી દાતા પ્રસારી દે.

મહારા સિદ્ધાન્તો.

મહારો સિદ્ધાન્ત કોઈપણ વ્યક્તિ, ધર્મ સમાજ, સંસ્થા યા કોઈપણ 'રાજકર્તા' શાસનને હાનિ પહોંચે એ મહારો સિદ્ધાન્ત નથી. પણ મારી અજ્ઞાન, અણસમજી, ગરીબડી, 'અંત્યજ કોમનો' કોઈપણ રીતે ઉધાર થાય અને જેમ જને તેમ આલડછેટ રૂપી ગુલામી જાંજીરમાંથી છુટા થાય એ મારો મુળ હેતુ છે.

(૧) આલડછેટ દૂર કરવા (૨) વેઠની ગુલામીમાંથી સતંદર મુક્ત કરવા (૩) કેળવણી (૪) મનુષ્ય તરીકેના "સ્વતંત્ર" હક્કો પ્રાપ્ત કરવા અને કરવા એ મારો મુળ હેતુ છે.

આ કોમ પ્રત્યે સાચા હૃદયની લાગણી ધરાવતા દરેક સમજી "યુવકો" ની આ ફરજ છે. એવું સમજતા હોતો આવો અમુક અવસર આવ્યો છે તેને વધાવી લઈ, આવી રાક્ષસી, જુઠ્ઠી બેડીયોના બંધનમાંથી મુક્ત થઈ તમારી અજ્ઞાન કોમનો ઉદ્ધાર કરવા. કમ્મર કસી તૈયાર થાવ, અને આ જગતમાં અમરકિર્તી મેળવો. ઉઠો ! મેદાને પડો, છે કોઈ ?

સત્યના પંથે ચાલનારને કદાપી આંચ આવતી નથી, સ્વાર્થ વૃત્તિ અને માન ખાટનાર, દુનિયામાં કદી ફાવતો પણ નથી. એ નક્કી યાદ રાખજો. એજ શુભ આશા.

લી. કોમી સેવક સેવાનંદ.

આ ચોપડી રીચાર્જિડ બાલાહનુમાન પાસે આવેલા શ્રી શારદાવિજય પ્રિ. પ્રેસમાં

ભાવસાર હરગોવિન્દાસ નરસીદાસે છાપી.

